

י"ג בניסן תשע"ו, 21.4.2016

גיליון מס' 506

חג הפסח

"מה תצעק אלי" – מיציאת מצרים ועד לציונות הדתית בימינו

מאת יואב איתן, קבוצת יבנה

בשביעי של פסח נקרא בתורה על חציית ים סוף. בפרשת בשלח מתארת התורה את רגעי החרדה והייאוש על שפת הים: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבוּ וַיִּחַנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צִפּוֹן נִכְחוּ תַחְנוּ עַל הַיָּם. וְאָמַר פְּרָעָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִבְכִים הֵם בְּאַרְץ סֹגֵר עֲלֵיהֶם הַמַּדְבָּר. וַחֲזַקְתִּי אֶת לֵב פְּרָעָה וַרְדֵּף אַחֲרֵיהֶם וְאִפְכַּדָּה בְּפְרָעָה וּבְכָל חִילוֹ וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' וַיַּעֲשׂוּ כֵן" (שמות יד, א-ד).

משה רבנו וישראל מצייתים לנבואה וחוזרים על עקבותיהם. ה"תרגיל" מצליח ופרעה וכל חילו דוהרים אחרי ישראל ה"נבוכים" כדי להשיבם לעבדות. ישראל מבחינים בצבא מצרים, מתמלאים פחד ופונים לעזרת הקב"ה: לא בתפילה, לא בעתירה כמשה וגם לא בזעקה כאבותיהם במצרים, הם פונים בצעקה, "וּפְרָעָה הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'" (שם יד, י).

ולמרות שראו כי למשה תפקיד מרכזי בהצלתם, הם לא פנו אליו בבקשה שיעתיר לקב"ה (כמו פרעה) אלא בתלונה, "וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמַּדְבָּר, מַה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. הֲלֹא זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם, כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמֵּתְנוּ בַּמַּדְבָּר" (שם יד, י-ב).

משה רבנו במבחן מנהיגות קשה ביותר. הוא מחליט להרגיע את העם, "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הַתִּיַּצְבוּ וַיֵּרָאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרֹאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם. ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְשׁוּ" (שם יד, יג-יד). והנה תפנית מפתיעה. בתוך הלחץ והצעקות מהעם מתגלה הקב"ה למשה, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלַי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ" (שם יד, טו). וקשה להבין, מדוע מתגלה הקב"ה דווקא כעת בלשון "מה תצעק אלי"? הרי לא כתוב שמשה פנה אל הקב"ה? האם הצטרף משה לצעקת עם ישראל בניגוד להרגעתו "התייצבו וראו את ישועת ה'?"

יתכן לפרש כי משה רבנו זכה להתגלות המיוחדת - בגלל דברי הרגעתו לעם. המצרים מתקרבים והעם צועק - והקב"ה מלמד את משה רבנו פרק חשוב במשמעות יציאת האדם לחירות. הניסיון להרגיע את העם בהבטחת הצלה תוך עמידה באפס מעשה, התאימו לבית עבדים ולא לעם בן חורין. במקום להבטיח את ישועת הקב"ה ללא כל עשייה אנושית, צריך היה להבהיר כי ישועה לא תצמח מהטחת האשמות במנהיג, גם לא מדיבור ציני "המבלי אין קברים במצרים". זו גישה משתקת המובילה אל אפס מעשה. אין לעסוק בהאשמות הדדיות ברגע משבר - זו

ברחה מאחריות ובזבוז זמן יקר. ביציאה לחירות - נוספה האחריות. דווקא ברגע זה מנחה הקב"ה את משה ודרכו את עם ישראל לדורותיו כי החירות מחייבת פעולה ולא המתנה באפס מעשה - "דַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ".

בדברי הקב"ה לימוד חשוב נוסף - גם כשהמצב נראה בלתי פתיר יש לעשות את המעט שהאדם מסוגל. למרות שישראל במלכות וללא כל אפשרות יציאה נראית, הם עדיין יכולים ללכת, לנסוע. ואכן, לאחר שמשה רבנו העביר את נבואתו לישראל, נשיא שבט יהודה הבין ונכנס אל ים סוף. על פי המסורת נחשון בן עמינדב תפס כי כניסה לים תימנע מהמרכבות לדרוס האנשים חסרי האונים. הנה תחילתו של פתרון. יש לשלב תפילה עם עשייה - "דַבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ".

מתיאור אירועי ים סוף בתורה שבכתב ובעל פה, אנו לומדים עובדה חשובה נוספת. הפיתרון למצוקה אינו בהכרח אצל המנהיג ואפילו הוא נביא כמשה רבנו. לעיתים על המנהיג ללמוד מהעם. מתפקידו של המנהיג להוציא את העם מ"קיפאון", להתוות דרך, לקבוע מטרה, לאלץ את העם לחשוב וליזום, והפתרון ימצא. לימוד חשוב זה הוא לדורות, כפי שעולה מהמשך נבואת משה, "וְאֵתָה הָרַם אֶת מִטְּךָ וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבָקַעְהוּ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֵּשָׁה. וְאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת לֵב מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאֶפְבְּדָה בְּפָרְעָה וּבְכָל חֵילוֹ בְּרַכְבּוֹ וּבְפָרְשָׁיו. וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּהַפְכֵדִי בְּפָרְעָה בְּרַכְבּוֹ וּבְפָרְשָׁיו" (שם יד, טז-יח).

רק לאחר תפילה המשולבת במעשי האדם - תבוא ישועת הקב"ה. התשועה על ים סוף לא יכולה היתה לצמוח ללא שותפות של עם ישראל במאמצי ההצלה, ללא נטילת אחריות להמשך הדרך.

מי ייתן ונזכה.

יואב איתן, נשוי לניצה וחבר קבוצת יבנה. בעל תואר PhD בתורשה של בעלי חיים.

עובד בלול ובמדגרת קבוצת יבנה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il